

BG

ПРОУЧВАНЕ В ДЕЙСТВИЕ ЧРЕЗ АКТИВНО УЧАСТИЕ НА МЛАДЕЖИ НАРЪЧНИК

[За Еко-тревожности]

Съфинансирано от
Европейския съюз

"Нищо за нас без нас"

Защо този наръчник?

Проучване в Действие чрез Активно Участие на Младежи (ПДАУМ) овластява млади хора с различни траектории да изследват и да засягат проблеми, които влияят на живота им.

Като лица или организации, работещи с/за младежи, от решаващо значение е да преобърнем сценария и да гарантираме, че **засегнатите изграждат свои собствени истории и знания** и информират общността и академичните разговори, както и политики.

Наистина, ще видите в този наръчник, че (действието чрез активно участие) проучването е ефективен начин не само за разбиране на сложните реалности, но и за предприемане на конкретни действия за колективно справяне с тях.

Такъв е случаят с нарастващи проблеми като **еко-тревожностите***, които далеч не са самостоятелен проблем, а изискват открити пространства за обмен и обществени реакции, ако трябва да бъдат изяснени.

Въпреки това, ако еко-тревожността е темата, върху която ще се съсредоточим тук,

ПДАУМ може да се използва за множество други въпроси и контексти. Всъщност повечето от методите, предложени в този набор от инструменти, са извлечени от различни приложения и можете да ги намерите всички в библиографията в края!

Докато не го превърнем в норма на по-високите нива на вземане на решения, наша отговорност е да се грижим, укрепваме и умножаваме ръководените от младежи инициативи навсякъде и **особено там, където младите хора са системно заглушавани.**

**Съфинансирано от
Европейския съюз**

Финансирано от Европейския съюз. Изразените възгледи и мнения обаче принадлежат изцяло на техния(ите) автор(и) и не отразяват непременно възгледите и мненията на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (EACEA). За тях не носи отговорност нито Европейският съюз, нито EACEA.

Съдържание

Какво е ПДАУ(М) ?	2
Определение.....	2
Малко история.....	4
ПДАУМ на практика	5
1) Идентифициране	5
Ключови първоначални въпроси, които да зададете.....	5
Задача на проучването и Цели.....	7
2) Събиране	7
Интервюта (по двойки).....	8
Фокус Групи.....	10
Колело на (Климатичните) Емоции.....	11
Методи, основаващи се на изкуствата.....	12
Анкети.....	15
Попълване на дневник.....	15
3) Анализирание	15
4) Действие	18
5) Оценяване	19
Възможни рискове и ограничения	21
Речник	23
Библиография	25
Приложения	28

Какво е ПДАУ(М) ?

Определение

ПДАУ(М) (Проучване в действие чрез активно участие на младежи) се позовава на основите на метода **проучване в действие чрез активно участие (ПДАУ)** - метод за проучване чрез сътрудничество и трансформация, където хората, които са най-засегнати от даден проблем, играят активна роля в изучаването и справянето с него.

В този случай, тъй като хората, които са най-засегнати от еко-тревожността* , предполагаемо са младежи на възраст между 14 и 25 години, можем да говорим за **ПДАУ, ръководен от младежи**.

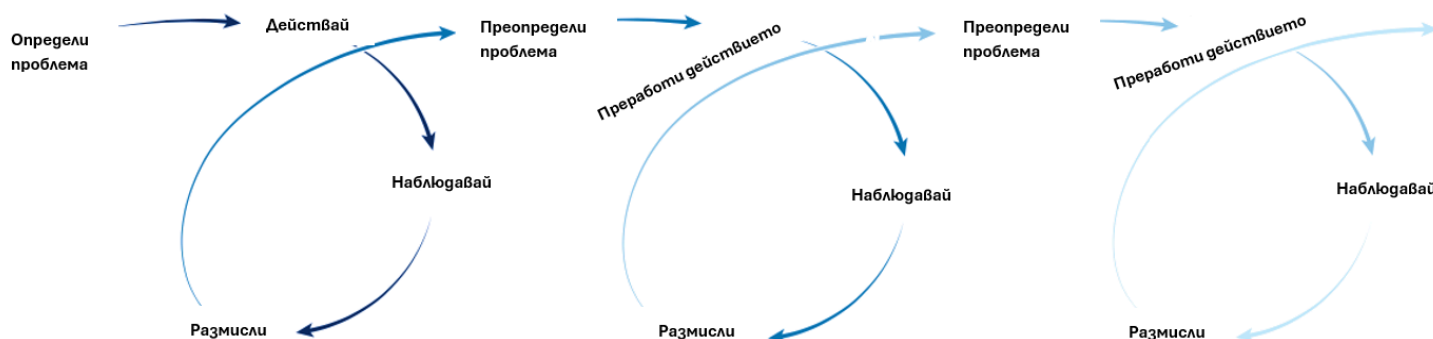
За разлика от традиционните методи за проучвания, които поставят „проучващия“ във властова връзка с „проучваните“, ПДАУ насърчава по-демократичен и справедлив подход, при който тези, които страдат от проблема, са истинските експерти: те ръководят и работят заедно с проучващите в процеса на съвместно създаване и прилагане на знания. В този смисъл ПДАУ е особено ценен за справяне със социално-екологични проблеми, свързани с неравенството и потисничеството.

ПДАУ е трансформиращ, вместо просто информативен.

* Терминът продължава да повдига въпроси относно способността му да отразява различния и неравен опит в справянето с екологичната криза, както и неговата (зло)употреба в политическия и медиен дискурс. Независимо от това, той остава най-широко възприетият термин за описване на най-интензивните прояви на загриженост за климата сред отделни хора и общности. Тук следваме дефиницията на С. Клейтън (S. Clayton, 2020), а именно тревожността, свързана с настоящите и бъдещи последици от изменението на климата, липсата на действия в отговор на нея и несигурността относно очакваните последиствия.

ПДАУ е **ориентиран към действие**, което означава, че целта не е просто да се съберат данни, а да се стимулира смислена промяна, като същевременно се изграждат отношенията и капацитета на участниците. С други думи, ПДАУ измества фокуса от създаването на знание заради самото него към използването на знанието като **инструмент за еманципация и (социална, политическа, екологична) трансформация**.

Затова е важно да се има предвид, че всички ПДАУ проучвания са отворени към неизвестното: проблемът и действията, избрани първоначално, също могат да бъдат трансформирани по пътя, в процес, известен като цикли на проучване с участие.

(Cornish et al., 2023)

В обобщение, следните 4 основни принципа на ПДАУ са ключови за неговото практикуване:

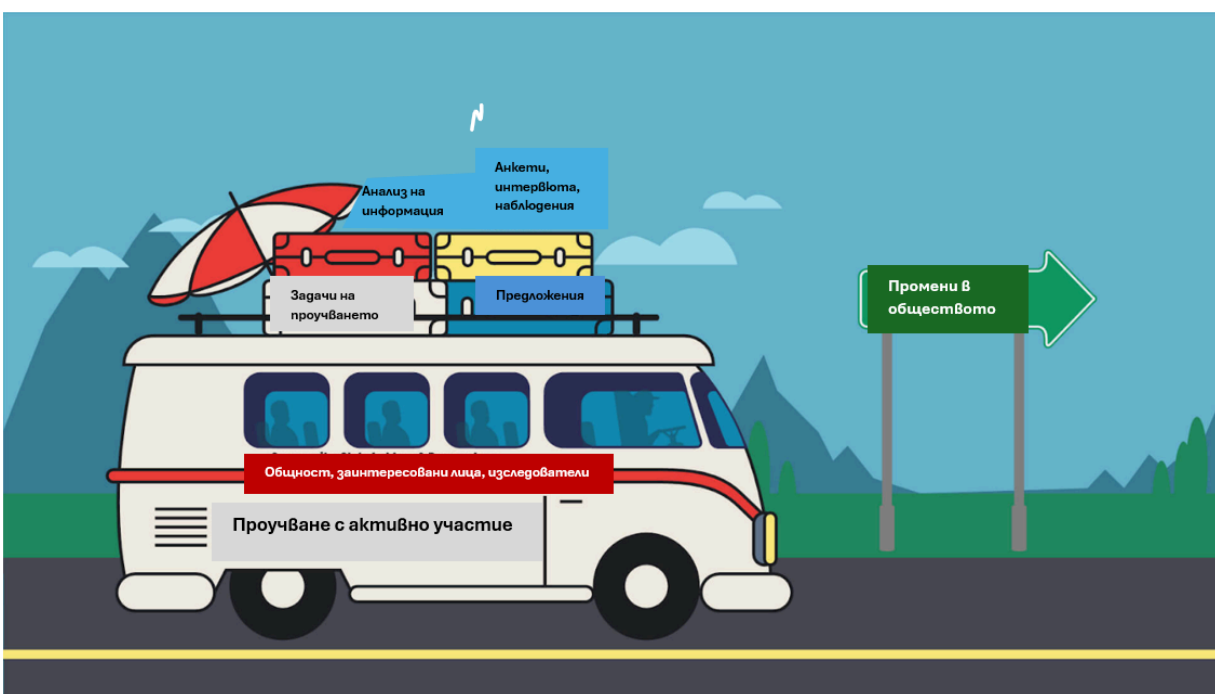
- 1. Авторитет на прекия опит:** Преживеният опит на засегнатите от проблема се счита за основен за създаване на валидни и полезни знания.
- 2. Знанието в действие:** Новото знание се създава чрез процеса на извършване на промяна; то не е отделено от действието, а е преплетено с него.
- 3. Проучването като трансформиращ процес :** Самият процес е проектиран да овластява, създавайки положителни промени в участниците и техните общности, докато се включват в проучването.

- 4. Сътрудничество чрез диалог:** ПДАУ разчита на критичен диалог и сътрудничество, впрягайки разнообразните умения и опит на всички участници за създаване на решения.

Малко история...

ПДАУ има дълбоки корени в интелектуалните и активистки усилия за преодоляване на пропастта между университетите и общностите. Развитието му се основава на различни традиции, включително методологии на коренните населения, латиноамерикански освободителни движения, индийски и африкански борби, чернокожо феминистко течение и евро-американски изследователски практики. Възникнал като влиятелна форма на изследване през 70-те и 80-те години на миналия век, **ПДАУ става ключов за антиколониалните движения**, предизвиквайки не само териториалното и икономическо господство, но и властта на западната наука да дефинира знанието. Това поражда както радикални, антиколониални употреби на ПДАУ, така и по-реформаторски подходи, насочени към институционална промяна.

Що се отнася до **ПДАУ, ръководен от младежи**, той еволюира от ПДАУ в края на 20-ти век, **воден от движения в образованието, овластяването на младите хора и социалната справедливост**. Вдъхновен от критичната педагогика на Пауло Фрейре, която набляга на образованието като инструмент за освобождение, ПДАУМ се появява, за да позиционира младите хора, особено от маргинализираните общности, като активни изследователи и лица, вземащи решения, работещи за промяна на властовите структури.

ПДАУМ на практика

В ПДАУМ, **изследователският процес включва участие на всички етапи** - от идентифициране на проблема до събиране и анализиране на данни, до прилагане на решения.

1) Идентифициране

Ключови първоначални въпроси, които да зададете...

- ➔ **Каква роля ще играят младежите** в този проект и какви уникални преживявания или гледни точки носят те, които са от решаващо значение за неговия успех?
- ➔ Кой съставя и управлява изследователския процес? Как ще осигурите **справедливо споделяне на властта и равен глас** между възрастни, професионалисти и младежи в проекта?
- ➔ На чия **цел** служи изследването? Чии мирогледи се възпроизвеждат?
- ➔ Фокусирате ли се върху определена възрастова група или общност, която е изправена пред историческа и продължаваща маргинализация? Какви методи ще използвате за ангажиране на младежи от тази целева група? Преминали ли са възрастни от вашия екип обучение или имат ли опит, който **да ги подготви да окажат ефективна подкрепа на тази група?**
- ➔ Подходящ ли е проектът за етапа на развитие на участващите младежи? Вашият екип има ли опит в работата с тази група и **вашиите цели съобразени ли са с техните нужди?** Как ще насърчавате активно тяхното участие?
- ➔ **Защо се създава това познание?** Кой има полза от това познание? Кой определя кои аспекти от изследването ще бъдат записани, разпространени и използвани и как?

НЕЩА, КОИТО ТРЯБВА ДА ИМАТЕ ПРЕДВИД, КОГАТО НАБИРАТЕ И ВКЛЮЧВАТЕ УЧАСТНИЦИ

- Избягвайте пресилените обещания и **изяснете своите намерения и цели.**
- Съсредоточете се върху **изграждането на устойчиви взаимоотношения**, вместо само върху постигането на резултати.
- Бъдете наясно с **позицията си** - фактори като възраст, пол, етническа принадлежност, класа, политическа принадлежност и догадки относно проблема могат да повлияят на процеса на проучване.
- Когато обмисляте многообразието, **избягвайте фиктивност/токенизъм**, като внимателно обмисляте чи и гледни точки са включени първоначално и защо и признавате всеки привилегирован достъп поради раса, класа, пол, работоспособност и техните пресечни точки.
- Помислете дали е необходимо **съгласието на родителите**, особено когато в проучването участват непълнолетни.
- Можете да обмислите и да се споразумеете за **основните правила**, преди да започнат обученията от проучването (напр. Няма глупави въпроси...)

Процесът на активното проучване

От Академия CVC

Задача на проучването и Цели

Важно е участниците да се включат в **описването на задачата/-ите/ на проучването и целите**, за да се уверят, че проучването е пряко свързано с техния опит и техните опасения.

1.1. СЪСТАВЯНЕ НА ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ПРОУЧВАНЕТО

След като се уверите, че участниците са запознати с ПДАУ и са съгласни, че е подходящ за техния проект, можете да ги напътствате при обсъждането на целите и стремежът на проучването (изяснявайки, че те ще бъдат в основата на модела и изпълнението на проучването). За тази цел могат да се използват **следните въпроси за участниците за размисъл:**

За определяне на целите на проучването (**ЗАЩО**):

- На лист с надпис „*Защо?*“ обсъдете важността на проучването, дали то ще бъде използвано за вътрешна оценка на нуждите или за външно мобилизиране на общността.
- Съберете и запишете тези цели и след това насочете участниците да обособят тези цели като конкретни задачи на проучването.

За определяне на основните задачи на проучването (**КАКВО**):

- Покажете лист, озаглавен „*Задачи за проучване: На какви големи въпроси искате да отговорите?*“ Дайте пример и след това помолете участниците да остановят важни задачи на проучването въз основа на техните цели.

2) Събиране

Методологиите за събиране на данни, които могат да бъдат приложени в рамките на ПДАУМ, са толкова разнообразни, колкото и общностите и обстоятелствата, в които се прилагат на практика. Това, което има значение, е избраните методи на проучване да бъдат съгласувани между фасилитатори и участници и материалите да се създават и записват съвместно. По-долу ще намерите някои често използвани качествени методи.

ПДАУМ не е предварително зададен набор от методи за проучване. Креативност е ключовата дума тук!

Интервюта (по двойки)

При интервюта по двойки **двама участници са интервюирани заедно и се интервюират един друг**. Трето лице може да насочва дискусията, но диалогът между двамата участници е този, който ръководи разговора.

Взаимодействието между двамата участници, включително съгласия, несъгласия и споделени истории, се анализира, за да се разбере как те съвместно изграждат значението на темата.

ДОБРИТЕ ВЪПРОСИ...

Имат отворен край (насърчават отговарящите да описват чувства и да разказват истории: Напр. Можете ли да опишете момент, в който сте чувствали липса на подкрепа в училище?)

Предизвикват обсъждане

Са лесни за отговаряне

Са ясни, кратки и по темата

Въпросите за избягване...

Са подвеждащи (Напр. „Мислите ли, че учителите не се интересуват от вашите чувства?“)

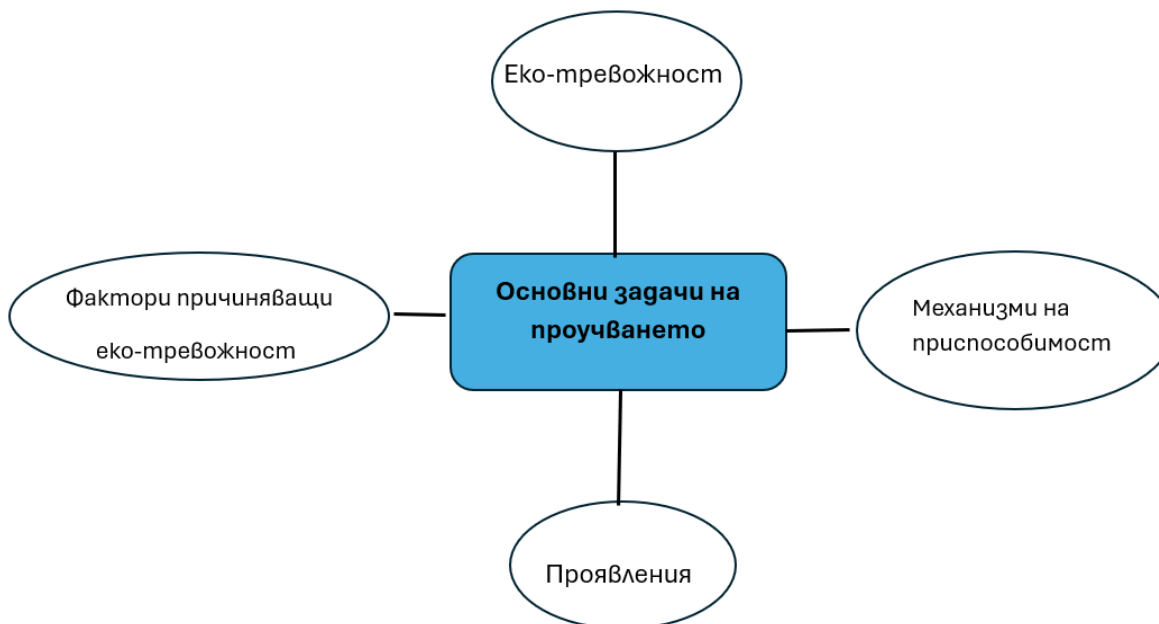
Имат множество елементи (което ги прави прекалено дълги, объркващи и трудни за отговор)

2.1. СЪЗДАВАНЕ НА ПОЛЕЗНИ ВЪПРОСИ ЗА ИНТЕРВЮТА И ФОКУС ГРУПИ

За да подготвите участниците да провеждат интервюта и фокус групи, полезно нещо, което можете да направите, е **да обмислите въпроси за дискусия**.

- Покажете задачите на проучването на лист хартия, като около тях също запишете и основните категории информация

напр.

- След като се обясни разликата между въпросите с отворен и затворен отговор, групата се разделя на по-малки екипи, на всеки от които е възложена определена категория. След това екипите обсъждат въпроси в продължение на 5-7 минути, като един човек води бележки.
- Групите споделят своите въпроси, а затворените или водещите въпроси са маркирани.
- Групата обсъжда кои въпроси са полезни, установява подобни теми и избира тези, които са подходящи за **интервюто и ръководството на фокус групата**.

→ **ДОПЪЛНИТЕЛНО ЗАНЯТИЕ** за упражняване на **умения за интервю: Ролева игра за интервю**

Дайте на всеки участник копие от ръководството за интервю

- Научете ги как да използват каквато и да е технология, която планирате да използвате за запис на интервюта (магнетофони и т.н.)
- Разделете групата по двойки и ги инструктирайте да се интервюират взаимно за време от 10-15 минути, като записват всички въпроси, които възникнат по време на процеса на интервюто.
- Съберете отново групата и попитайте за проблемите, възникнали по време на ролевата игра. Има ли въпроси, които са ги притеснили? Трябва ли да се променят някакви въпроси? Възникнали ли са други проблеми?

Фокус Групи

Фокус групите са ръководени дискусии, събиращи на едно място група участници за събиране на качествени данни. Те служат като инструменти за събиране на задълбочени гледни точки, като например лични истории, насърчаване на диалог и съвместно създаване на идеи или решения около набор от въпроси за дискусия.

Фокус групите обаче могат да имат и своите предизвикателства: участниците могат да се чувстват по-малко склонни да бъдат честни в групова среда и дискусиите могат да преминат в дебати, ограничавайки възможността за индивидуално изразяване.

Фокус групите обикновено се водят от добре подготвен **фасилитатор (ръководител)** и често изискват подкрепата на **някой, който да води бележки** (или касетофон) и **преводач** (който трябва да бъде поне относително запознат с разглежданата тема).

2.2. РАЗКАЗВАНЕ НА ИСТОРИИ ОКОЛО "ЛАГЕРНИЯ ОГЪН"

Един иновативен начин за организиране на фокус група може да бъде паленето на истински или въображаем лагерен огън. Ако истинският огън не е опция, използвайте фенерчета или лампи, за да създадете атмосфера на „лампен огън“, носейки и храна за „къмпингуването“.

Използвайте предмет, който да предавате подред, който да сигнализира, че само човекът, който го държи, може да говори, докато другите слушат.

Задайте отворените въпроси, които сте установили, и запишете отговорите на участниците с цифров записвач или като си водите бележки.

Когато проучвате еко-тревожността сред младежите, може да е важно да подберете **въпроси за дискусия, които балансират емоционалното размишление** (Как ... ви кара да се чувствате?), **практическите стратегии за справяне и приложимите решения** (Как ... ви кара да действате?). Примерите могат да включват:

- ➔ Как се чувствате, когато попаднете на новини или разговори за климатичните промени?
- ➔ Можете ли да опишете момент, в който сте се почувствали особено засегнати/повлияни от състоянието на света/околната среда?
- ➔ Как чувствата към околната среда влияят на вашите взаимоотношения, например с приятели или семейство?
- ➔ Какви са някои от начините, по които се справяте с различни силни чувства - положителни или отрицателни - които възникват, когато мислите за екологични проблеми?
- ➔ Има ли някой или нещо, което ви помага да запазите надежда за бъдещето (на околната среда)?
- ➔ Какви промени бихте искали да видите във вашето училище или общност, които да подпомогнат младите хора, които се изправят пред тези проблеми?
- ➔ Как мислите, че младите хора като вас могат или не могат да променят нещата, когато става въпрос за екологичните предизвикателства, пред които сме изправени?

Не забравяйте, че целта на ПДАУ е **властта да бъде споделена**: Винаги насърчавайте младежите да помагат да задават въпроси и/или да записват отговорите.

Колело на (Климатичните) Емоции

Целта на колелата на емоциите е да помогнат на младите участници да установят и да се ангажират с емоциите си. Това по-долу е от Ръководството за климатичните емоции ([Guide to Climate Emotions](#)) на Пану Пихкала (2024 г.), в което всяка емоция е придружена от определение и насочващ въпрос.

Ако използвате това ръководство и колело, за да си помогнете при назоваването на емоциите, не забравяйте да бъдете свободомислещи, тъй като **емоциите са променливи и взаимодействат една с друга** по много различни начини.

Методи, основаващи се на изкуствата

Фото-разказ

Вероятно най-разпространеният метод чрез участие сред визуални изкуства, фото-разказът позволява на хората да изразят своите преживявания, идеи или опасения чрез снимки. Участниците правят снимки, които представят личните им виждания по дадена тема, след което споделят и обсъждат тези изображения в група. Често използван в общността, този метод дава на хората

- особено на тези, които може да не се чувстват комфортно да се изразяват чрез думи - визуален начин да споделят своите гледни точки.

Сценарии за бъдещето (чрез рисунка или колаж)

Идеята на сценария за бъдещето е **да подкани младите хора да мислят отвъд това, което съществува**; да изразят своите стремежи по креативни визуални начини. Наистина, чрез рисуване или колаж можем да заобиколим ограниченията на вербалната комуникация, материализирайки истории за бъдещи възможности, които може да ни се струват трудни за формулиране по друг начин.

Да работиш върху истории

Е да работиш върху значението.

*Не става дума само за мечтаене,
а за съвместната представа
за други възможни светове.*

2.3. ДВЕ ЗАНЯТИЯ ЗА СЦЕНАРИИ ЗА БЪДЕЩЕТО

1. Чрез **колаж**: Използвайки изображения и текст от списания и вестници, помолете участниците поотделно или да изберат такъв, който отразява техните представи за бъдещето, или да направят колаж с различни елементи. След това подредете участниците по двойки, за да опишат какво представлява всеки компонент за тях и да говорят за това, което в крайна сметка биха искали да се случи.
2. Чрез **рисуване** (но може да бъде и чрез музика, песен, поезия...): В малки групи – върху дълъг бял лист или такъв, предварително попълнен с очертанията на град с различни сгради и околностите му – помолете хората да нарисуват на два етапа (1) първо светът, който мразят, и (2) вторият свят, който искат.

В контекста на проучването процесът на рисуване и описанията ни позволяват да установим **повтарящи се теми, символи или идеи** и да търсим **мотиви, които отразяват общи стремежи, опасения или ценности** сред участниците.

Театър

Изхождайки от традициите на **Форум театъра** и **Театъра на потиснатите**, разработени от бразилския драматург Аугусто Боал през 70-те години на миналия век, този метод има за цел да овласти маргинализираните общности превръщайки публиката от пасивни зрители в активни участници или „актьори“. Във Форум театъра участниците разиграват сцени на потисничество, след което спират, за да поканят хора от публиката да влязат в роли и да предложат алтернативни действия или решения.

Когато се използват в ПДАУМ, тези техники позволяват на младежите да пресъздадат реални преживявания, да изследват критично системите на власт и потисничество, да експериментират с различни отговори и съвместно да разработват стратегии за промяна. Този процес на "**репетиция за реалността**" превръща театъра в мощен инструмент за проучвания.

Може да се организира форум театър, където младите участници пресъздават сцени на разочарование от бездействието в областта на климата (напр. чувство на претоварване от унищожаването на околната среда или разговор с възрастни, които отхвърлят техните опасения). След изпълнението фасилитаторът спира играта и кани публиката да се намеси и да предложи различни отговори или начини за справяне с тези сценарии. Дискусиите след това могат да се съсредоточат върху това как тези стратегии биха да работили в реалния живот.

Анкетите

Анкетите задават конкретни въпроси, като често се използват формати с кратък отговор, множествен избор (абв- въпроси) или формати със скáли. Те могат да се провеждат онлайн (като се използват софтуери като Survey Monkey), по пощата или да се попълнят лично („в стил интервю“). Последното е особено ефективно, тъй като позволява на анкетейора да изгради лични връзки с отговарящите.

Анкетите са полезни за събиране на информация от големи групи и са **особено полезни за събиране на количествена информация**, като статистики, вместо качествени представи като лични истории. **Те са особено полезни при**

отправяне на политически искания, тъй като длъжностните лица, политиците и медиите са склонни да отговарят на солидни данни.

Скалата за еко-тревожност на Хох ([Hogg et al., 2024](#)) е актуализиран въпросник с 13 елемента за оценка на климатичната тревожност като психологически отговор на климатичните промени. Може да се използва в обширни анкети за събиране на количествена информация.

Попълване на дневник

Последният метод, който ще представим тук, е този на дневника. Той включва участниците редовно да записват своите мисли, преживявания и разсъждения за определен период от време. В последствие извършващите проучването могат да уловят задълбочени лични представи за ежедневиия живот, емоциите и гледните точки на участниците, докато се развиват.

Дневниците могат да бъдат структурирани с подсказки (= насочващ въпрос) или да бъдат оставени отворени, което дава на участниците гъвкавост в начина, по който се изразяват. Като качествен метод записките в дневника са ценни за проучване на сложни проблеми, проследявайки промените настъпили с времето.

3) Анализиране

В ПДАУМ, **анализът на информация е съвместен**.

След като се съберат, за да създадат материал в отговор на подкана, участниците се събират, за да **обсъдят критично значението на своя продукт** и да извадят **изводи от проучването** (\neq данни на проучването, вижте Речника).

В традиционните проучвания съществуват различни методи за анализ на качествена информация, които могат да бъдат адаптирани към контекст включващ по-голямо участие:

– **Тематичният или дискурсивният анализ** е проучването на писмен или говорим език, за да се разбере как той изгражда значение, властови отношения

и социални норми. Извършващите проучването анализират текстове, разговори (по време на интервюта или фокус групи) или медии, за да изследват как езикът оформя и отразява социални реалности, идеологии или културни нагласи.

→ В ПДАУМ участниците се включват активно в установяването и тълкуването на това как дискурсът оформя техните реалности.

– **Визуалният анализ** включва проучване на изображения, филми, произведения на изкуството или други визуални медии, за да се разбере как те предават значение, представят социални проблеми или влияят на гледните точки.

→ В ПДАУМ участниците се включват активно в проучването на изображения или визуални продукции, които са свързани с техния собствен опит или общности. Вместо просто да търсят значението, те размишляват как тези визуални елементи се противопоставят на стереотипите или представят техните реалности.

3.1. Откриване на Мотиви при Кодирането на Качествена Информация

Преглед на събраната информация: Младите фасилитатори подреждат подбор от качествени данни (цитати, наблюдения, изображения) във видим формат, като отпечатани на хартия или лепящи се бележки на стена. Уверете се, че всички участници могат да виждат и работят с тази информация.

Установяване на нововъзникващи теми: След това те насърчават всеки участник да групира свързана информация в теми, питайки „кои думи или идеи изглеждат подходящи?“. Например, те могат да групират твърдения, които изразяват „стереотипи“ или „овластяване“.

След като основните теми бъдат установени, фасилитаторите могат да зададат следните въпроси, за да задълбочат разбирането и да потвърдят дали темите са подходящи:

- ➡ Тези теми отразяват ли вашите преживявания? Защо или защо не?
- ➡ Какво може да липсва?
- ➡ Има ли нещо, което е трябвало да попитаме, а не сме го направили?
- ➡ Има ли нови мотиви или теми, които виждате, които все още не сме

установили?

➔ Какви според вас са основните изводи от тази информация?

Формулиране на твърдения: От темите участниците формулират по-обща твърдения. Например, ако една тема включва изрази като „безнадежден“, „страх за бъдещето“ и „съкрушен“, групата може да състави твърдение като „Младите хора изпитват чувство на безпомощност по отношение на климатичните промени“. Друга група, съдържаща изрази като „искам да направя разликата“ или „активизмът овластява“ може да доведе до твърдение като „Много младежи гледат на екологичните действия като на начин за борба с екологичните тревожности“.

Анализ на количествена информация

Преглед на събраната информация: Упражнението по-горе може да се възпроизведе с количествена информация от проучване. Една от възможностите е да се разбие сложната информация на по-достъпни обобщения, **графики** или визуализации.

Установяване на тенденции: В малки групи участниците разглеждат визуалните елементи, за да открият мотиви, несъответствия или тенденции. Фасилитаторите могат да задават насочващи въпроси като: „Какви тенденции се открояват?“ или „Какво могат да означават тези цифри за нашата общност?“

Формулиране на твърдения: Насърчете групите да изготвят първоначални твърдения въз основа на установените тенденции.

4) Действие

Както споменахме, ПДАУМ има за цел да премине от резултати на проучването към действие. По време на този етап фасилитаторите и участниците преглеждат своите резултати и се споразумяват за:

- Кои предложения могат да имат влияние в реалния свят.
- Какви резултати от проекта могат да бъдат споделени с различни аудитории, за да помогнат за постигане на промяна.
- Кои съюзници могат да помогнат в подкрепата и/или да се включат в действието(ията).

Етапът на действие на ПДАУМ може да изглежда по различни начини, тъй като **това, което се счита за действие и промяна, е различно за всеки проект.**

Ето списък с възможни очаквани резултати:

- ◆ Писане на **препоръки за политики** (вижте Приложение В), **презентации** или **доклади**, които да бъдат споделени с различни аудитории (политически лица, вземащи решения; научни институции; местни НПО-та...).
- ◆ Организиране на **срещи** и **конференции** за споделяне на резултатите.
- ◆ **Изграждане на коалиции** или партньорства с организации или активисти за поставянето на дневен ред в общността на конкретен проблем/решение.
- ◆ Използване на емоционалното въздействие на **художествени произведения** за повлияване на политици и журналисти (сборници /електронни списания/, видео кампании, колажи...)

Теориите на промяната като упътвания към действие

Теория на Промяната (ТоП) е теоретична структура, която обяснява как и защо желаната промяна ще се случи в резултат на конкретни действия. Тя очертава логичните стъпки, които свързват дейностите с резултатите, които искате да постигнете.

В **ПДАУМ**, ТоП може да помогне на младите изследователи да установят целите на своя проект и да изяснят пътищата, по които техните резултати ще доведат до значима промяна.

За да създадете ТоП, структурата **АКО -ТОГАВА - ЗАЩОТО** е прост и ефективен инструмент. Ето как работи:

АКО: Започнете с установяване на действието или интервенцията, които планирате да предприемете (Напр. „Ако организираме обучения в действия в областта на климата рез активното участие на младежи...“)

ТОГАВА: След това посочете очаквания резултат от това действие (Напр. „...тогава повече млади хора ще се почувстват овластени да се застъпят за промени в политиката за околната среда...“)

ЗАЩОТО: И накрая, обяснете мотивите зад вашите очаквания (Напр. „...защото чрез обсъждане с връстниците си те ще засилят знанията и уменията си да се включат в климатичния активизъм.“)

5) Оценяване

От основно значение е да се включи етап на оценка и обратна връзка в края на проект УПДАУ, тъй като това позволява както на младежите изследователи, така и на фасилитаторите да обмислят какво е проработило и какво не, и да намерят поуците, които могат да са полезни за бъдещи проекти.

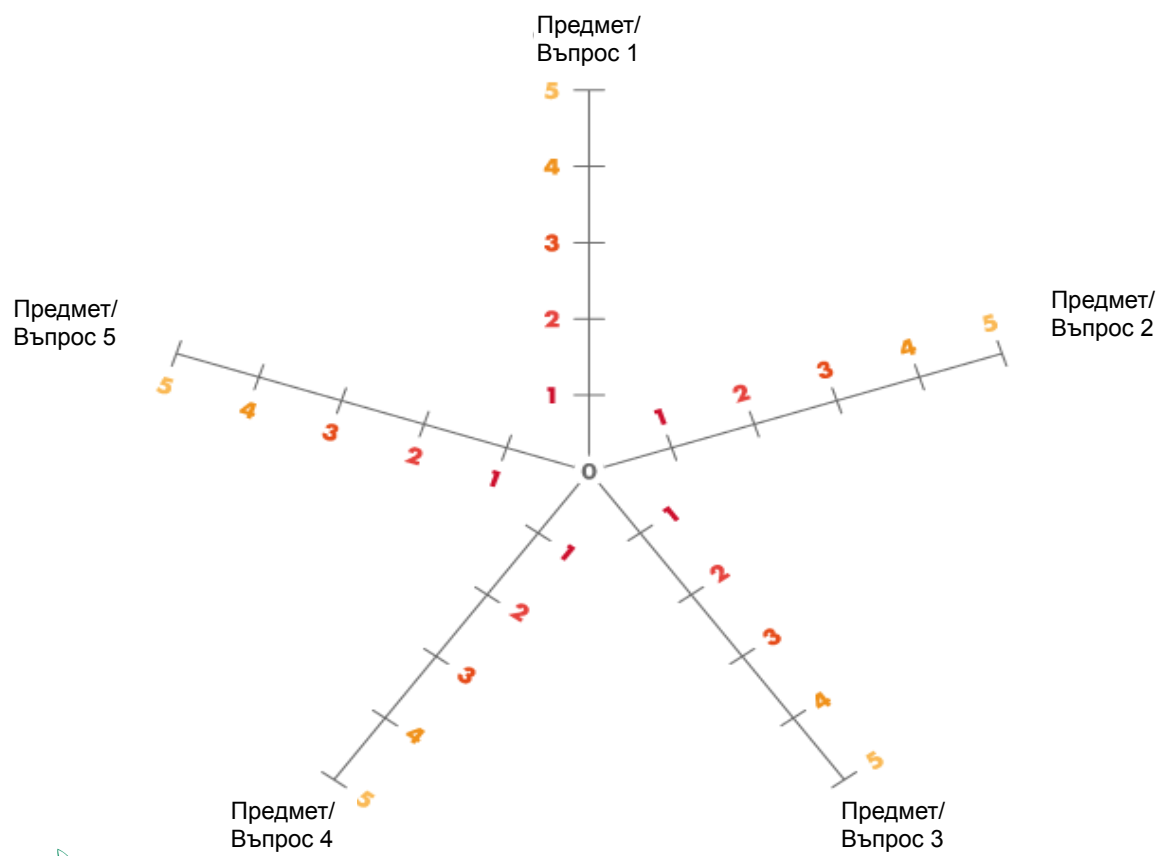
Този етап също така дава възможност на младежите да видят осезаемите резултати от своята работа, засилвайки чувството им за свобода на действие и значението на техния принос за създаване на промяна.

5.1. ДВА ИНСТРУМЕНТА ЗА ОЦЕНКА

1. "Колело на Сократ" (или "Паяжина")

Това е визуален инструмент, използван за оценка на различни елементи или аспекти на проект по множество критерии ([този уебсайт предоставя повече информация](#)). Можете да раздадете копие на колелото на всеки участник поотделно или да нарисувате/ прожектирате голямо колело върху дъската или пода.

В контекста на проект ПДАУМ относно еко-тревожността при младежите, това може да помогне за оценка на ключови фактори като **емоционално благосъстояние, знания за климата, умения за активизъм** или **ангажираност с общността**.

Правейки това, те могат да визуализират напредъка, да обърнат внимание на областите, които се нуждаят от подобрене, и да обсъдят стъпките, необходими за постигане на техните цели, което го прави инструмент за съвместна и премислена оценка.

2. „Плюс, Минус, Делта“

За да използвате този метод, помолете участниците да намерят **„Плюсовете“** — какво е минало добре и трябва да продължи в бъдещи проекти. След това обсъдете **„Минусите“** - какво не е сработило или е представлявало предизвикателство. И накрая, разгледайте **„Делта“**, която обръща внимание на промените или корекциите, необходими за подобряване на проекта занапред.

+	-	Δ
----------	----------	----------

Възможни рискове и ограничения

Въпреки многото предимства, посочени по-горе, изпълнението на ПДАУМ има ограничения и може да доведе до специфични рискове за проучването. Ето някои от тях по-долу:

- ❖ **Отклоняване и символичност:** Влиятелни личности, като политици, могат да присвояват ПДАУМ проекти за собствените си интереси, което води до сценарий, при който проектът служи на техните цели. Това може да доведе до фиктивност на маргинализирани гласове, където участието на младите е само за показност, без истински ангажимент за действие.
- ❖ **Романтизиране на участието:** Съществува тенденция да се идеализира проучването с участие като егалитарен процес. Терминът „участие“ може да се превърне в модна дума, използвана повърхностно от организациите, за да претендират за ангажираност, без да оспорват съществуващите динамики на властта. Това може да доведе до „празно дрънкане“, тъй като думите губят значение без съответните действия.
- ❖ **Властови неравенства:** Значителните различия в житейския опит и привилегироваността могат да доведат до предизвикателства за ПДАУМ. Не всеки има равен достъп до ресурси или възможност за участие, което може да обостри съществуващите неравенства. От съществено значение е да се наблюдава критично позицията на участниците и да се работи активно за включване на онези, които може да са маргинализирани.
- ❖ **Проблеми с достъпа и приобщаването:** Трябва да се положат усилия за максимално увеличение на достъпността, като например компенсиране на времето на участниците и осигуряване на специални условия за здравословни проблеми или увреждания. Създаването на дейности с участие, които резонират със стиловете на общуване на общността, е жизненоважно за осигуряване на пълна ангажираност.

- ❖ **Липса на контрол и непредсказуемост:** ПДАУМ по своята същност включва ниво на непредсказуемост, подобно на „шофирането на автобуса от задната пътническа седалка“. Въпреки че изненадите могат да сочат към учене, те също могат да нарушат установените планове. Балансирането на желанието за контрол с предразположението към неочаквани резултати е от съществено значение.
- ❖ **Критика към строгостта на изпълнение:** Проектите на ПДАУМ може да се сблъскат със скептицизъм по отношение на тяхната методологична строгост в сравнение с традиционните проучвания. Критиците твърдят, че им липсва количествена проверка и статистическа сложност, въпреки че подобни критики са оспорвани с течение на времето.
- ❖ **Изтощение на участници:** Дори в стабилна група, някои участници може да напуснат поради променящи се обстоятелства, интереси или здравословни проблеми. Това изтощение може да повлияе на постоянността и обогатяването на проучванията.
- ❖ **Конфликт и риск за участниците:** Участвайки в ПДАУМ, особено засягащ чувствителни теми като еко-тревожности, може да доведе до сблъсъци, които могат да представляват риск за участниците, особено тези от маргинализирани среди. От решаващо значение е да се включат практики, съобразени със състояния на травма, за да бъдат подкрепени младежките организатори и изследователи по време на целия процес.

Речник

Няколко от тези определения са от « *Participatory action research* » (Cornish et al., 2023), and « *Research for Organizing : A Toolkit for Participatory Action Research* » (TakeRoot Justice, 2024).

Анализ на дискурса

Изучаването на писмен или говорим език, за да се разбере как той изгражда значение, властови отношения и социални норми.

Задачи на проучването

Набор от обширни, всеобхватни въпроси, на които търсите отговор чрез Вашето проучване.

Извадка на проучването

Набор от хора, с които ще говорите, за да отговорите на Вашите задачи на проучването.

Извличащи Проучвания

Проучване, което извлича информация и експлоатира взаимоотношения, места и хора, извличайки ползи за учени или институции другаде и изчерпвайки ресурсите в обектите на проучването.

Извод от проучването

Заклучение, направено въз основа на информацията, събрана по време на процеса на проучването. Изводът е

кратък и конкретен и Ви позволява да разкажете история с Вашата информация.

Качествена информация

Информация, която могат да бъде наблюдавана, но не и измерена и се представя под формата на истории или описания, обикновено събрани чрез интервюта или фокус групи.

Качествени (методи)

Подход за проучване, фокусиран върху изследване и разбиране на опита, вярванията и поведението на хората чрез нечислова информация като интервюта, наблюдения и текстове.

Количествени (методи)

Подход за проучване, който събира и анализира числова информация за установяване на модели, връзки и тенденции, често чрез анкети, експерименти или статистически анализ.

Младежи

Отнася се за млади хора, обикновено в преход от детството към зрелостта. Възрастовите граници варират в зависимост от институцията: Организацията на Обединените Нации определя младежите като тези между 15-24 години.

Общност

Както структура, така и процес, общността представлява мрежа от често различни и неравностойни лица, занимаващи се с общи задачи или действия, залози или интереси, които ги карат да формират социални връзки или да общуват помежду си.

Преглед на литературата

Преглед на съществуващи статии, научни трудове и доклади, за да се разбере каква информация вече съществува по проуваната от Вас тема.

Препоръки за политики

Предложенията, които правите на избрани длъжностни лица или хора с власт, за да разрешат проблемите, които разкривате с Вашето проучване.

Способност за размисъл

Методологическа практика, чрез която учените критично обмислят собствената си позиция и как тя въздейства върху

участниците и съ-изследователите, разбирането на темата и произведените знания.

Съвместен анализ

Включване на множество членове на проекта в анализа и изясняването на значението на материалите създадени, обикновено в интерактивни цикли на индивидуална работа или работа по двойки и групово дискусия.

Трансформация

Промяна в системата, при която отношенията и структурите са фундаментално променени, често в съпоставяни с промени в по-малък мащаб, като например разнообразяване или усъвършенстване на съществуващи отношения.

Учен-активист

Двойна роля, в която учените използват знанията си (образование), за да се справят с несправедливостите и да подтикват към промени (активизъм) в сътрудничество с маргинализирани общности и/или организации.

Фиктивност /токенизъм/

Правене на нещо или назначаване на човек по причини, различни от желанието да се даде възможност за създаването на значима промяна.

Библиография

Проучване чрез активно участие - Корени

Cornish et al. (2023) « Participatory action research », *nature reviews*.

Smith (2021). *Decolonizing Methodologies: Research and Indigenous Peoples*

Chilisa (2019). *Indigenous Research Methodologies*.

Reason & Bradbury (2015). *The Sage Handbook of Action Research: Participative Inquiry and Practice*.

Mama (1995). *Beyond the Masks: Race, Gender, and Subjectivity*.

Crenshaw (1991), « Mapping the margins: intersectionality, identity politics, and violence against women of color. » *Stanf. Law Rev.*

Fals-Borda & Rahman (1991). *Action and Knowledge*.

Freire (1970). *Pedagogy of the Oppressed*.

Fanon (1963). *The Wretched of the Earth*.

Lewin (1946). « Action research and minority problems. » *J. Soc. Issues*

Проучване чрез активно участие-Практика

TakeRoot Justice (2024) "Research for Organizing : A Toolkit for Participatory Action Research". <https://www.researchfororganizing.org/>

Pain et al. (2019) "Participatory Action Research Toolkit: An Introduction to Using ПДАУ as an Approach to Learning, Research and Action" *Durham University*. <https://www.youngfoundation.org/institute-for-community-studies/repository/ПДАУparticipatory-action-research-toolkit-an-introduction-to-using-ПДАУ-as-an-approach-to-learning-research-and-action/>

Hall et al. (2017) "A Toolkit for ПДАУparticipatory Action Research" *TNI, FIAN, PLAAS, International Institute of Social Studies*. <https://www.tni.org/en/publication/a-toolkit-for-ПДАУparticipatory-action-research>

Burns et al. (2011) « A Short Guide to Community Based ПДАУparticipatory Action Research » *Advancement*

Project, Healthy City.
<https://www.ktpathways.ca/resources/short-guide-community-based-ПДАУti-cipatory-action-research>

Onyango & Worthen (2010) « Handbook of ПДАУticipatory Methods for Community-Based Projects: A Guide for Programmers and Implementers Based on the Participatory Action Research Project with Young Mothers and their Children in Liberia, Sierra Leone, and Northern Uganda» *Save the Children.*
<https://resourcecentre.savethechildre n.net/document/handbook-ПДАУtica tory-methods-community-based-proje cts-guide-programmers-and-imlemen ters/>

Проучване водено от младежи - Практика

Berkeley YPAR Hub (UC-Berkeley and SF Peer Resources)
<https://yПДАУhub.berkeley.edu/gettin g-started>

Community Futures, Community Lore Stepping Stones Curriculum (UC Davis)
<https://ypar.cfcl.ucdavis.edu/>

Informed Change (2021) «Experts of Their Own Experience. Simple Methods for Collecting and Making Sense of Youth ПДАУticipant Data».
<https://www.informed-change.com/ae a-materials>

Ozer et al. (2020). « Youth Participatory Approaches and Health Equity: Conceptualization and

Integrative Review» *Am J Community Psychol.*

Cuevas-Parra & Tisdall (2019). « Child-Led Research: Questioning Knowledge. » *Social Sciences.*

Child Rights Resource Center (2010). « Child- and Youth-friendly ПДАУticipatory Action Research Toolkit».
<https://resourcecentre.savethechildre n.net/document/child-and-youth-frien dly-ПДАУticipatory-action-research-to olkit/>

Еко-тревожност : Контекст, причини, последствия и решения

Ecoanxious stories (2024)
<https://ecoanxious.ca/>

Knops (2024). « Chapter 4: Beyond the indignation of young climate activists: the political potential of climate-emotions », in *Research Handbook on the Sociology of Youth.*

Léger-Goodes et al. (2022). « Eco-anxiety in children: A scoping review of the mental health impacts of the awareness of climate change. » *Frontiers in Psychology.*

Heeren et al. (2022). « On climate anxiety and the threat it may pose to daily life functioning and adaptation: A study among European and African French-speaking participants. » *Climatic Change.*

Hickman et al. (2021). « Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. » *The Lancet Planetary Health*.

Pihkala (2020a). « Anxiety and the Ecological Crisis: An Analysis of Eco-Anxiety and Climate Anxiety. » *Sustainability*.

Pihkala (2020b). « Eco-anxiety and environmental education. » *Sustainability*.

Clayton (2020). « Climate anxiety : psychological responses to climate change. » *Journal of Anxiety Disorders*.

Wu et al. (2020). « Climate anxiety in young people: a call to action. » *The Lancet Planetary Health*

Ray (2020). *A field guide to climate anxiety: How to keep your cool on a warming planet*

Jickling & Blenkinsop (2020). « Wilding teacher education : responding to the cries of nature. » *Canadian Journal of Environmental Education*.

Verplanken et al. (2020). « On the nature of eco-anxiety: How constructive or unconstructive is habitual worry about global warming? » *Journal of Environmental Psychology*.

Grose (2020). *A Guide to Eco-Anxiety: How to Protect the Planet and Your Mental Health*.

Nairn (2019). « Learning from Young People Engaged in Climate Activism: The Potential of Collectivizing Despair and Hope. » *Young*.

Berry et al. (2018). « The case for systems thinking about climate change and mental health. » *Nat. Clim. Chang*.

Приложения

А. Шаблон на Формуляр за информирано съгласие

(От TakeRoot Justice (2024) « Research for Organizing : A Toolkit for Participatory Action Research »)

Моля, разгледайте внимателно тази информация, преди да решите дали да участвате или не в това проучване.

Цел на проучването: [Вмъкнете няколко изречения за целта на провеждане на проучването.]

Какво ще направите в това изследване:

[Вмъкнете няколко изречения, за да обясните на участника как ще участва в проучването. Например: Ще участвате в лично интервю лице в лице, където ще бъдете помолени да отговорите на различни въпроси относно Вашия опит като човек, който работи в изискан ресторант].

Необходимо време: [Въведете колко време ще отнеме интервюто.]

Рискове : Въведете всички предвидими рискове, свързани с проучването. Ако няма такива, напишете: няма предвидими рискове, свързани с участието в това проучване. Вашето име и всяка друга лична информация **НЯМА** да бъдат споделяни с никого.

Ползи : Напишете всички ползи, които ще постигнете с това проучване. Например, в края на проучването ще напишем доклад, който ще документира Вашия опит, както и опита на всички останали ресторантьори, които участват в проучването. Докладът ще предостави важна информация за ресторантьорската индустрия и какво може да се подобри, за да може индустрията да работи по-добре за Вас и другите членове на Вашата организация.

Възнаграждение : Ако осигурявате възнаграждение за участие, включете сумата тук.

Поверителност: Участието Ви в това проучване ще остане поверително и самоличността Ви няма да се съхранява заедно с Вашите данни. На Вашите отговори ще бъде даден кодов номер, а списъкът, свързващ името Ви с този номер, ще се съхранява в заключена стая и ще бъде унищожен, след като всички данни бъдат събрани и анализирани. Освен това, когато цитираме интервюта, ние просто ще се позоваваме на цитираното лице като на „участник №1 (с произволно избрани номера за всеки участник)“, така че лицето няма да може да бъде разпознато като работещо за конкретен доставчик и самото лице също няма да бъде разпознато.

Участие и отказ: Вашето участие в това проучване е напълно доброволно и можете да се оттеглите по всяко време без неустойка. Можете да се оттеглите, като уведомите извършващите проучването, че вече не желаете да участвате (няма да бъдат задавани въпроси).

Контакт за връзка:

Ако имате въпроси относно проучването, свържете с _____ на _____.

Съгласие:

Естеството и целта на това проучване са добре разяснени и аз се съгласявам да участвам в това проучване. Разбирам, че съм свободен да се оттегля по всяко време, без да търпя неустойка.

Подпис: _____

Дата: _____

Име: _____

В. Създаване на Ефективни Препоръки за Политики (От TakeRoot Justice (2024) « Research for Organizing : A Toolkit for Participatory Action Research »)

Инструкции за фасилитатора

1. Представете, че тази дейност ще даде възможност на групата да обмисли препоръки за политики за Вашия ПДАУ(М) проект.
2. Закачете направените от вас заключения на проучването на стената. Прегледайте заключенията от вашите проучвания с групата. Напомнете на групата, че **препоръките за политики предоставят решения на проблемите, които сте открили и документирали по време на вашето проучване.**
3. Закачете вашата диаграма на целите на политиките на стената и напомнете на участниците, че всяка от препоръките за политика, които измислят, трябва да има конкретна цел, която има силата да създаде или промени политиката, към която призовават.
4. Разделете участниците на малки групи.
5. Дайте на всяка група 5-10 минути, за да обмислят 2-3 препоръки за политики (и ако е уместно, разделете ги по категории: законодателни, бюджетни, изпълнителни, надзорни и демократично участие). Напомнете на групите да свържат препоръките със заключенията. Ако някои от категориите не изглеждат подходящи за вашия проект, просто помолете участниците да отбележат това в дискусиите в малки групи. Кажете на малките групи да се подготвят да представят следното на по-голямата група:
 - а. Препоръката за политика
 - б. Обяснете в коя категория сте го поставили и защо
 - в. Обяснете кой е целта и защо
 - г. Обяснете каква информация все още е необходима, за да я превърнете в силна препоръка за политика

6. Съберете се отново като голяма група и накарайте всяка малка група да представи това, което е измислила.

7. След като всички групи се представят, помолете групата да обмисли следните въпроси:

- а. Кои препоръки изглеждат най-съответстващи с (приоритетите на проекта)?
- б. Кои препоръки ще имат най-голямо въздействие (предвид приоритета)?
- в. Кои препоръки изглеждат най-печеливши в краткосрочен план?
- г. Кои препоръки изглеждат като по-дългосрочни битки?
- д. Кои препоръки ще бъдат най-трудни за спечелване?

8. Отбележете на диаграмата, за да запишете кои препоръки изглеждат като приоритетни (имат най-голямо въздействие, са най-съответстващи с приоритета) и тези, които са краткосрочни, кои са дългосрочни и кои изглеждат най-трудни за изпълнение.

9. Попитайте групата дали се чувстват добре от това, което са измислили? Има ли нещо, което липсва? Има ли нещо, което не сте обмислили или върху което трябва да работите допълнително?

10. Обяснете, че те могат да се използват като отправна точка за разработване на препоръки, които могат да бъдат включени в доклада на проучването.

ЗА YOU CARE

YOU CARE (Младите създават проучване в действие относно еко-тревожността) е проект по програма Еразъм+ KA220- YOU (№ 2023-2-BG01-KA220-YOU-000171222), координиран от Сдружение ЗА ТЕБ.

С приоритет за укрепване на връзките между проучванията, политиката и практиката, основната цел на YOU CARE е да даде възможност на младите хора (на възраст 14-25 години), живеещи в Европа, да изследват съвместно гамата от емоции, свързани с екологичната криза, преминавайки от индивидуална загриженост към активно участие.

Това се постига чрез създаване на рамка ПДАУМ, заедно с обучителни обмени между връстници, овластяване на младежите да разбират по-добре, да възстановят и да действат спрямо тези емоции на нивата на вземане на решения.

За да подкрепи тази всеобхватна цел, YOU CARE има следните специфични цели:

СЦ1 - Да се предоставят на младежки работници и преподаватели знания и инструменти, за да помагат на младите хора да се справят с еко-тревожността.

СЦ2 - Да се даде възможност на млади хора от различни социално-икономически статус да се запознаят и да споделят своя опит по екологични въпроси.

СЦ3 - Да се събере ценна информация, за да се оцени разпространението и интензивността на еко-тревожността сред младежите в различни европейски страни.

Съфинансирано от
Европейския съюз

ЛНаръчникът за Проучване в Действие чрез Активно Участие на
Младежи беше създаден от
QUEST (Белгия) и **FELCOS UMBRIA** (Италия)
за проекта YOU-CARE и неговите партньори:
Сдружение ЗА ТЕБ (България), **Inovatyvi karta** (Литва), **Love and
Care for People** (Ирландия).

Автор: Матилда Диаз/Mathilda Diaz
Превод: Сета Райнова

Публикувано: Октомври 2024

*Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на тази публикация
не означава одобрение по никакъв начин на нейното съдържание,
което отразява единствено мнението на авторите, и Комисията не може
да бъде държана отговорна за каквото и да е използване на
информацията, съдържаща се в нея.*

YouCare
Youth Creating Action
Research on Eco-anxiety

Съфинансирано от
Европейския съюз